

För barn, unga och vuxna
med utvecklingsstörning

RIKSFÖRBUNDET FUB

Konkurrensutsättning av verksamhet enligt LSS

Augusti 2008

En översikt
om konkurrensutsättning och
om FUB:s möjligheter att påverka både tänkta och
redan beslutade konkurrensutsättningar

VERKSAMHET ENLIGT LSS I ANNAN REGI ÄN KOMMUNENS EN ÖVERSIKT

”Att reagera i efterhand är bra, att agera i förväg är ännu bättre”

- **Om konkurrensutsättning,
det vill säga att driften av kommunal verksamhet
enligt LSS överförs till enskild regi**
- **Om FUB:s möjligheter att påverka både tänkta och
redan beslutade konkurrensutsättningar**
- **Om nödvändigheten av att anpassa nya valfrihetssystem
till verkligheten för personer med utvecklingsstörning,
det vill säga att göra valfriheten verklig**

Innehåll	Sida
Läsanvisning.....	3
Två typer av konkurrenslösningar	4
Lagen	5
Några möjligheter för FUB:s lokalavdelningar att agera	
Kommunen planerar att konkurrensutsätta verksamhet enligt LSS.....	5
Kommunen har beslutat att konkurrensutsätta viss verksamhet, nu skall underlag skrivas inför upphandlingen.....	6
Kommunen har redan egen erfarenhet av att konkurrensutsätta verksamhet enligt LSS.....	7
Att tänka på vid en konkurrensutsättning	
Samverkan enligt 15:7 § LSS	7
Lätt tillgänglig information.....	8
Kvalitetskrav.....	8
Referensgrupper.....	9
Upphandling av all verksamhet? Kommunens yttersta ansvar	9
Val mellan vad? Särskilt om kundvalsmodellen	10
Etiska perspektiv.....	10
Några viktiga skillnader mellan offentlig och enskild drift.....	12
Avslutande råd och idéer.....	12
Efterord	14

Läsanvisning

- ❖ Denna Översikt¹ om konkurrensutsättning av verksamhet enligt LSS finns även i en mera utförlig version, kallad Arbetsredskap². All text i Översikten ingår i Arbetsredskapet, dessutom finns fler exempel på frågor att uppmärksamma och en ordlista, med mera. I Arbetsredskapet förtydligas och utvecklas även flera viktiga frågor som endast kortfattat nämns i denna Översikt, det gäller bland annat det etiska perspektivet.
- ❖ Se texten i denna Översikt som en helhet, oavsett i vilket skede som en eventuell konkurrensutsättning befinner sig. Många idéer och förslag kanske inte finns under ”rätt” rubrik jämfört med den aktuella situationen för dig eller din FUB-förening/kommun!

¹ Översikten finns som pdf-fil för nedladdning från FUB:s hemsida, se www.fub.se/publikationer/

² Arbetsredskapet finns som pdf-fil för nedladdning från FUB:s hemsida, se www.fub.se/publikationer/

INLEDNING

Konkurrensutsättning av offentlig verksamhet (inklusive verksamhet enligt LSS) kommer att inom all överskådlig tid att finnas som ett ”normalt” inslag och alternativ för drift av verksamhet som kommuner med flera ansvarar för. Konkurrensutsättning, dvs offentlig upphandling av varor och tjänster, är reglerad i lag. Eventuella önskemål att förändra spelreglerna/lagarna tar därför lång tid att genomföra men kunskap om lagen ger omedelbara möjligheter att påverka dess tillämpning.

Denna översikt om konkurrensutsättning av verksamhet enligt LSS berör därför endast tillämpningen av gällande lagar. Vår förhoppning är att denna skrift skall fungera som verktyg för FUB-föreningar och enskilda medlemmar i vardagens arbete med att påverka lagarnas tillämpning i praktiken.

Konkurrensutsättning är inte något nytt. Många kommuner, många FUB-föreningar, har redan flerårig erfarenhet av att tidigare kommunal LSS-verksamhet överförts till drift i enskild regi. Konkurrensutsättning och andra former av entreprenadlösningar är inte heller något som är isolerat till verksamhet enligt LSS; som väl känt berörs snart sagt alla samhällsområden, både i Sverige och i övriga delar av EU.

Med detta som utgångspunkt är det bäst för oss i FUB att använda vår kraft och vår energi till att tänka och handla enligt dessa frågeställningar:

- Hur kan vi på bästa sätt dra fördel av den nya situationen?
- Hur kan vi minimera riskerna?

Två typer av konkurrenslösningar³

I Sverige är det främst två typer av konkurrenslösningar som använts när offentliga verksamheter konkurrensutsätts. Den ena är *anbuds- eller entreprenadmodellen*, som innebär att enskilda aktörer får konkurrera om en marknad, detta sker med priset som främsta ”vapen”, därmed är det uppenbart att det krävs en noggrann specificering av kvalitén i upphandlingsdokumenten av den verksamhet som genom konkurrensutsättning är föremål för en priskonkurrens.

Den andra huvudtypen av konkurrensutsättning kallas för *kundvals- eller valfribetsmodellen*. Denna innebär att ett antal aktörer på vissa villkor får tillgång till en marknad. De företag, föreningar, kooperativ och andra vars tjänster är upphandlade, konkurrerar inte med varandra genom olika priser, det främsta konkurrensmedlet är istället kvalitén. Valet av denna modell kan medföra att priskonkurrensen inte blir lika hård som vid entreprenadupphandling.

³ Detta avsnitt är delvis hämtat från ”Effekter av avreglering och konkurrensutsättning. Med fokus på vård- och omsorgssektorn”, Nutek, skrift nr R 2007:23, september 2007, (www.nutek.se/content/1/c4/67/74/R_2007_23_web_1.pdf)

Lagen

Konkurrensutsättning, eller ”offentlig upphandling av varor och tjänster”, regleras framför allt genom LOU, Lag (2007:1091) om offentlig upphandling.

Efter direktiv från EU har den tidigare Upphandlingsförordningen anpassats och ändrats, först till 1997 års LOU; efter nya beslut i EU är det från och med 2007 en ny upplaga av LOU som är lag i Sverige.

I februari 2008 kom dessutom förslaget LOV, Lag Om Valfrihetssystem (SOU 2008:15). Denna nya lag föreslås bli ett alternativ till lagen om offentlig upphandling, LOU, för tillämpning inom bl a handikappomsorg.

LOV finns f n endast som ett förslag, LSS-kommittén förväntar sig att denna form av valfrihet kommer att få betydelse även för verksamhet enligt LSS. FUB yttrande⁴ över förslaget till LOV har därför en betydelse även i detta sammanhang.

Några möjligheter för FUB:s lokalavdelningar att agera

Inledning

I flera kommuner finns en fungerande samverkan enligt 15:7 § LSS.

I dessa regelbundna samverkansmöten är det självklart att kommunen vill informera om och diskutera en kommande konkurrensutsättning redan på planeringsstadiet.

I andra kommuner fungerar denna samverkan mindre bra, eller inte alls.

Några förslag på argument för FUB-föreningen finns på sidorna 7 och 8 i denna skrift.

I några kommuner, där FUB för tillfället inte har tillräcklig styrka, kan en planerad konkurrensutsättning bli den startmotor som behövs för att gjuta nytt liv och engagemang i föreningen. Kanske också en möjlighet att rekrytera nya och aktiva föreningsmedlemmar! Frågan om vilka kvalitetskrav som skall ställas inför en konkurrensutsättning är ju synnerligen konkret, den kan även leda till diskussioner om vilka kvalitetskrav som ställs på övrig verksamhet enligt LSS i kommunen!

1. Kommunen har som målsättning, eller planerar, att konkurrensutsätta verksamhet enligt LSS

Var/när/hur bör kommunen informera om dessa planer?

- Inom ramen för den regelbundna samverkan med brukarorganisationer (FUB med flera), som kommunen har ett ansvar för enligt 15:7 § LSS.
- I Kommunala Handikapprådet, KHR
- Lättförståelig information till dem som närmast berörs av de eventuella förändringarna.

⁴ Se FUB:s hemsida, www.fub.se/publikationer/remissyttranden/

Exempel på frågor för FUB att ta upp i diskussionerna med kommunen:

- Etiska aspekter
- Vad skall konkurrensutsättas?
- Är det lämpligt att (enligt anbuds- eller entreprenadmodellen) konkurrensutsätta till exempel en befintlig gruppbostad när både brukare och deras företrädare önskar behålla den nuvarande utföraren?
- På vilket sätt avser kommunen att försäkra sig om att anbudsgivarna kommer att erbjuda en bra kvalitet i verksamheten?

2. Kommunen har tagit det formella beslutet att konkurrensutsätta viss verksamhet. Nästa del i denna process är nu aktuell: att skriva underlag för upphandlingen, inklusive kvalitetskriterier

Exempel på frågor för FUB att bevaka:

- Vilka kvalitetskrav ingår i kommunens underlag?
Hur ser kommunens kvalitetskrav ut för den verksamhet som hittills har drivits i egen regi?
- Om kommunen av någon anledning inte redan har formulerat några kvalitetskrav; hur skall kommunen då kunna veta om den kvalitet som kan erbjudas i samband med en upphandling är bättre än den som redan finns? Vad skall kommunen jämföra med?
- Känner kommunen till hur kvalitén i verksamheten beskrivs och bedöms av dem som närmast berörs? Individuella planer bör redan finnas för dem som till exempel bor i eller har daglig verksamhet i den verksamhet som skall konkurrensutsättas. De behov och önskemål som finns i dessa planer visar på den kvalitet som efterfrågas!
- Avser kommunen att konkurrensutsätta alla enheter inom samma verksamhetsområde (all daglig verksamhet, till exempel)? Några argument för att behålla en stor andel av verksamheten i kommunal regi:
 - o Kommunen behöver referensobjekt, för att kunna jämföra kvalitet med mera
 - o Konkurrens kan stimulera lärande och utveckling, både i den kommunala och i den enskilda verksamheten
 - o Verksamhet i egen regi underlättar bevarande av kompetens i kommunen (detta skäl kan även vara aktuellt som en nödgärd, om den upphandlade verksamheten av någon anledning måste återgå i kommunal regi)
- Hur avser kommunen att tillförsäkra FUB (och eventuellt andra brukarorganisationer) en rätt till samverkan som motsvarar 15:7 § LSS?
- OBS att all enskild verksamhet (det vill säga verksamhet som inte drivs i offentlig regi) måste ha tillstånd för att driva verksamhet enligt LSS. Detta tillstånd förutsätter även att vissa kvalitetskrav uppfylls, till exempel att bostäderna är fullvärdiga och att den verksamhetsansvariga (chefen, föreståndaren eller motsvarande) har en av Socialstyrelsen föreskriven kompetens för sitt uppdrag⁵.

⁵ Se vidare Socialstyrelsens författningssamling, SOSFS 2002:9

3. Kommunen har redan egen erfarenhet av att konkurrensutsätta verksamhet enligt LSS

Exempel på frågor för FUB att bevaka:

- Samarbete med övrig kommunal verksamhet
 - o Hur fungerar samarbetet för att följa upp planeringen för den enskilde (individuella planer med mera)?
 - o Samverkan mellan olika enheter, både kommunala och i enskild drift, hur fungerar det?
- Inför avtalstidens utgång
 - o Vilka är kommunens erfarenheter i en jämförelse med drift i egen regi?
 - o Hur har nuvarande uppdragstagare uppfyllt de kvalitetskrav etcetera som kommunen ställde vid föregående upphandling?
 - o Vilka erfarenheter har brukarna och deras företrädare?
- Länsstyrelsen
 - o Resultaten av Länsstyrelsens eventuella tillsyn av de berörda verksamheterna.
- Kommunens tillsyn
 - o Har kommunen reserverat nya medel för att tillgodose ett utökat behov av tillsyn? OBS att tillsyn kräver inte endast ekonomiska resurser; behovet av kompetens hos dem som rent konkret utövar kommunens tillsyn är lika angeläget.

Att tänka på vid en konkurrensutsättning

Samverkan enligt 15:7 § LSS

- Länsstyrelsen i Dalarna återger lagstiftarens intentioner och argumenterar för samverkan med intresseorganisationer i en tillsynsrapport efter en granskning av Hedemora kommun⁶. Denna beskrivning av samverkan enligt LSS överensstämmer väl med FUB:s uppfattning (se nedan). Citat ur Länsstyrelsens kommentar:
”Länsstyrelsen anser att det är en stor brist om inte kommunens samverkan med intresseorganisationen fungerar. I lagen föreskrivs att till kommunens uppgifter hör att samverka med organisationer som företräder personer med omfattande funktionsnedsättning. I prop. 1992/93:159 framför departementschefen att han ser det som en självklarhet att organisationerna fortlöpande skall ges möjlighet att lämna förslag och synpunkter på hur verksamheter enligt lagen läggs upp och bedrivs. På det sättet tillförs kommunen viktiga kunskaper och åsikter som personer med funktionsnedsättningar och deras representanter har.
I SOSFS 2006:11 (Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för kvalitet i verksamhet enligt ... LSS) framförs också att enskilda och grupper t.ex. brukarorganisationer ska ges möjlighet att vara delaktig i arbetet med att utveckla och säkra kvaliteten. /.../.
Länsstyrelsens uppfattning är att intresseorganisationerna skall ges möjlighet att samverka med kommunen och detta innebär inte enbart att få information utan att det finns möjlighet att vara delaktig i arbetet med att utveckla och säkra kvaliteten i verksamheterna.”

⁶ Se Länsstyrelsen i Dalarna, dnr 701-9015-07, 2007-12-18

- På förekommen anledning vill FUB här särskilt betona att den information som kommunen lämnar i till exempel Kommunala Handikapprådet är viktig, men att den absolut inte kan ersätta samverkan enligt 15:7 § LSS och de möjligheter som där finns till delaktighet och gemensamt utbyte av kunskap och erfarenheter mellan FUB och kommunens företrädare.
- FUB har i sitt PM⁷ till LSS-kommittén i maj 2007 utvecklat frågan om skillnaden mellan samverkan enligt LSS och kommunens mera allmänna information i KHR

Om kommunen inte vill samverka med FUB?

- De FUB-föreningar som verkar i kommuner som ”vägrar” att samverka enligt 15:7 § LSS kan i en diskussion med kommunen hämta kraft och argument i såväl lagen (LSS) och dess kommentarer som i yttranden från många Länsstyrelser (se ovan).
- Men om kommunen ändå inte lyssnar, om kommunen ändå inte vill samverka med FUB? Ta kontakt med Länsstyrelsen! Gärna genom samtal med någon av socialkonsulenterna, som följs upp genom en formell anmälan. Komplettera denna skriftliga anmälan med så noggranna uppgifter som möjligt om, när och hur diskussionerna med kommunen har förts.
Länsstyrelsen inte har tillgång till några tvångsmedel mot den kommun som inte vill samverka enligt 15:7 § LSS. FUB:s erfarenhet är ändå att även en ”besvärlig” kommun till slut brukar förstå att det är bättre att följa lagen än att riskera negativ uppmärksamhet i till exempel massmedia!

Lätt tillgänglig information

”Lättläst” information betyder ofta enkel svenska. Men för dem som har till exempel turkiska som huvudspråk, eller som har en allvarlig synskada, kan det innebära helt andra krav för att informationen skall vara möjlig att förstå.

Kvalitetskraven, den del av upphandlingsunderlaget som FUB har särskild kompetens att påverka!

- Alla personer som har beviljats stöd enligt LSS har också rätt till en individuell plan⁸ enligt 10 § LSS. Den enskilde kan i den individuella planen själv beskriva till exempel sina önskemål om en framtida bostad, eller förändringar i den nuvarande boendeformen. I en individuell plan kan också fritidsaktiviteter, alternativ kommunikation, daglig verksamhet och annat stöd planeras, både hur resp. insats ska genomföras och målet för varje insats. Dessa individuella planer enligt LSS är ett mycket bra underlag inför upphandlingen! En sammanställning av de individuella planerna ger svar på många frågor om vad som är kvalité för de personer som är omedelbart berörda genom den aktuella konkurrensutsättningen.

⁷ Se ”PM till LSS-kommittén på FUB:s hemsida, www.fub.se, under Unik/Publikationer, eller direkt www.fub.se/upload/PM%20till%20LSS-kommitt%0E9n.doc

⁸ Läs mer i FUB:s ”Lathund Individuell plan” som kan laddas ner från FUB:s hemsida, www.fub.se, under Rådgivning, eller direkt www.fub.se/pdf/lathund_IP_enligt_LSS.pdf

- OBS: Om uppgifter från individuella planer används i detta sammanhang är det nödvändigt att alla personuppgifter är helt anonymiserade (uppgifterna skall inte kunna spåras till enskilda individer).
- Om det ännu inte finns några individuella planer, eller om de är alltför få, kan de kvalitetskriterier som finns formulerade inom BUKU⁹ vara mycket användbara. Här finns både de mer allmänt formulerade kvalitetskraven i LSS och dessa krav i ”nedbruten” form, dvs till individuella nivåer.
- Socialstyrelsens skrift ”Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS”¹⁰ innehåller både tvingande föreskrifter och förtydligande råd som är av avgörande betydelse för en definition av vad som är kvalitet i alla insatser enligt LSS (alltså mycket mer än om bostäder för vuxna). Viktiga begrepp i både brukarens vardag och i det dagliga arbetet för personalen (inklusive ledningen!) exemplifieras och utvecklas i denna skrift, där personalens kompetens tillmäts en mycket stor betydelse.

Referensgrupper när upphandlingsunderlaget tas fram!

- FUB bör begära att få delta i en referensgrupp som tar fram kvalitetskraven i upphandlingsunderlaget. Genom att delta i en referensgrupp kan FUB även påverka rangordningen av utvärderingskriterierna i upphandlingsunderlaget
- FUB bör söka samverka med andra intressegrupper i konkreta frågor
- FUB bör absolut inte försöka delta i någon beslutande grupp, till exempel vilket/vilka anbud som skall antas – det ansvaret varken kan eller vill FUB ta!

Upphandling av all verksamhet? Kommunens yttersta ansvar

- Om driften av till exempel alla eller merparten av kommunens bostäder enligt LSS övergår till drift i enskild regi får det sannolikt dåliga konsekvenser för kommunens stabspersonal och andra stödresurser i kommunen. Kvaliteten i den verksamhet som finns kvar i kommunal regi kan därigenom påverkas negativt.
- Hur ser kommunens beredskap ut inför ett oplanerat återtagande av verksamhet som tidigare har överförts till enskild drift? Det yttersta ansvaret för verksamheten och de närmast berörda personerna finns alltid kvar hos kommunen. Det gäller även om en enskild utförare till exempel missköter sig så mycket att avtalet sägs upp eller om denna utförare av någon anledning inte klarar ekonomin i sin verksamhet.
- Denna ”riskhantering” underlättas väsentligt om kommunen behåller egen kompetens och egen drift av motsvarande verksamhet i tillräcklig omfattning.

⁹ BUKU, FUB:s brukarstyrd verksamhet för utvärdering av bl a verksamhet enligt LSS, se www.fub.se/buku/

¹⁰ Utgivningsår 2007, Artikel nr 2007-101-6

FUB kräver att åtminstone en viss del av verksamheten skall finnas kvar i kommunal drift. Argumenten för detta utvecklas i FUB:s yttrande över LOV, maj 2008¹¹.

Val mellan vad? Särskilt om ”kundvalsmodellen”

Den så kallade kundvalsmodellen innebär att kommunen inbjuder alla intresserade (företag, föreningar etc) att enligt specificerade kvalitetskrav och mot fastställd ersättning erbjuda till exempel platser i daglig verksamhet eller bostäder enligt LSS.

Bland de sökande företagen etcetera upphandlar eller ”auktoriserar” sedan kommunen alla som uppfyller de uppställda kraven, men sluter endast avtal om de platser/bostäder som utnyttjas.

Den enskilde skall sedan kunna välja mellan alla dessa utförare, i den mån det finns någon plats/bostad som är ledig.

Detta är också en del av den idé som utvecklas i förslaget till den nya LOV.

- Denna modell av ett ”fritt val” förutsätter att det finns något att välja mellan, att det till exempel finns flera lediga bostäder som är tomma
- Kundvalsmodellen förutsätter också att det finns fullgod och lätt tillgänglig information om alla relevanta fakta. Dessutom måste samtliga ”aktörer” och de tjänster som de erbjuder, som är upphandlade på detta vis, redovisas på ett enhetligt sätt.

Etiska perspektiv

Ett generellt kännetecken på ett gott etiskt förhållningssätt är att den enskilde erbjuds goda levnadsvillkor, vilket också är ett krav i 7 § LSS.

- Den enskildes personliga integritet är tillgodosedd
- Alla som berörs av en förändring har möjlighet att efter sin förmåga förstå vad som planeras och att framföra sina önskemål
- Rätten till delaktighet tillgodoses även när fattade beslut skall genomföras
- Den enskildes behov är avgörande för den kompetens som personalen har, eller erbjuds i till exempel en plan för kompetensutveckling
- Den enskildes behov är inte statiska; den överenskommelse som idag innebär ett gott stöd måste kunna anpassas till förändrade behov, vare sig dessa beror på individens utveckling, en tillfällig förändring efter ett ortopediskt ingrepp eller en varaktig förändring av hälsan.
- Även fritidsintressen är föränderliga! Är det till exempel enkelt eller ”omöjligt” att börja dansa på lördagskvällarna i st f att spela bowling på fredagseftermiddagarna, som hittills?

¹¹ Se FUB:s hemsida, www.fub.se/publikationer/remissyttranden/

Etik och kvalitet

FUB värnar om den kvalitet som uttrycks i LSS – varje avvikelse från det enkla krav på kvalitet som uttrycks i orden ”Det är lika noga med oss¹²” vore etiskt oförsvarligt.

- Långsiktighet eller korta avtalsperioder?
När stödet till människor i deras privata bostäder blir en handelsvara på en marknad blir många FUB-medlemmar oroliga inför frågan om (den tillfällige?) utförarens långsiktighet. Kan de lita på att kraven i LSS, om kontinuitet i verksamheten och långsiktighet i åtagandet, kommer att tillgodoses i samband med de återkommande upphandlingarna?
- Stöd eller vård?
Många av de stora aktörerna på ”marknaden” utgår från sina erfarenheter från vård av sjuka och/eller äldre personer. Utan en omsorgsfull upphandling, med mycket tydliga kvalitetskrav, är risken därför stor att ett vårdperspektiv får dominera innehållet även i verksamhet enligt LSS.
En insikt i själva grunden för LSS, som stöd och uppmuntran till självständighet, är inte en självklar kompetens när ”vårdbolag” övertar ansvaret för drift och utveckling av till exempel en gruppboende.
FUB anser att antalet hyresgäster/boende i en gruppboende inte skall vara fler än fyra¹⁴ för att goda levnadsvillkor skall kunna uppnås.
Serviceboende kan dock rymma något fler enskilda bostäder.
- Bostad eller institution?
Socialstyrelsens föreskrifter och råd¹³ är tydliga: Gruppboende bör ligga i ”vanliga bostadsområden”, där andra människor bor, för att undvika en ”institutionell prägel”. Detta betyder även att en gruppboende inte skall ligga i närheten av andra särskilda ”boenden”, till exempel för äldre eller ett korttidshem. Gruppboenden skall även av detta skäl inte heller samlokaliseras med lokaler för daglig verksamhet. Flera gruppboende inom ett (mindre) bostadsområde gör det också svårare för den enskilde att ”leva som andra”.
FUB anser att antalet hyresgäster/boende i en gruppboende inte skall vara fler än fyra¹⁴ för att goda levnadsvillkor skall kunna uppnås.
Serviceboende kan dock rymma något fler enskilda bostäder.

¹² Sven-Åke Jansson, Stockholms FUB, när han överlämnade en namninsamling inför kravet på rätt till egen bostad

¹³ ”Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS”, utgivningsår 2007, Artikel nr 2007-101-6

¹⁴ Se till exempel FUB:s policydokument om Bostad, www.fub.se/publikationer/policy/, under Bostad.

Socialstyrelsen anger tre till fem personer i en gruppboende, under särskilda förutsättningar till och med upp till sex personer, i sin skrift ”Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS” (2007)

Möjliga fördelar och nackdelar med drift av verksamhet i annan regi än kommunens

Plus	Minus
Fler utförare möjliggör ökad variation av metoder och profilering.	Upphandlingar kan skapa oro hos brukare/ anhöriga vid befintliga boenden som kan vara aktuella för upphandling
Konkurrensutsättning kan ”tvinga” fram ett förtydligande av kommunens definition av och krav på kvalité även inom den egna verksamheten	Nya utförare innebär risk för personalomsättning och därigenom bristande kontinuitet
Samverkan med kommunen i samband med en konkurrensutsättning kan innebära en vitalisering av en lokal FUB-förening eller annan grupp anhöriga/företrädare (som bör ses som potentiella FUB-medlemmar!)	Hyresgäster i gruppboenden har en långvarig relation med personalen som kan brytas p.g.a. byte av utförare.
Konkurrens kan stimulera lärande och utveckling även i den verksamhet som finns kvar i kommunens regi	Upphandlingar kan vara ett hinder för långsiktighet, i synnerhet om avtalsperioderna är korta

Några avslutande råd och idéer

1. Erfarenheter finns i FUB!

Erfarenheter av att påverka genomförandet av en konkurrensutsättning finns i bl a FUB-föreningarna i Stockholm, Nacka, Västerås, Varberg, Helsingborg och Lund. Ta kontakt¹⁵ med dem, de delar säkert gärna med sig av sina erfarenheter!

2. Unika bostäder

FUB:s särtryck ur tidningen Unik, ”Unik Bostad”, innehåller bl a reportage om några alternativa driftsformer för bostäder enligt LSS. Dessutom beskrivs studiecirkeln som metod för att vinna gemensam styrka och kunskap, med utgångspunkt i konkreta erfarenheter från en grupp föräldrar i Stockholm.

3. Personalen – en resurs

Så som har framhållits ovan är personalen den troligen enskilt viktigaste resursen i en verksamhet enligt LSS. Utan en kompetent personal, inkl en personalledning med goda kunskaper om LSS, arbetsmiljö, personalledning, dokumentation... kan många goda föresatser och planer förbli endast önskemål och drömmar. Med en kompetent personal får frågan om driften utförs i kommunal eller enskild regi en mindre dramatisk betydelse. Men förändringar, genom till exempel byte av utförare, kan däremot vara svåra att gå igenom och ställer därför särskilda krav på goda förberedelser. Vi vill återigen hänvisa till Socialstyrelsens värdefulla skrift ”Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS”!

¹⁵ Aktuella kontaktuppgifter (adresser, telefonnummer med mera) finns på FUB:s hemsida, www.fub.se

4. Offentlig upphandling

Inom ramen för LO:s välfärdsprojekt har Kurt Junesjö, tidigare jurist vid LO-TCO Rättsskydd AB, skrivit rapporten ”Offentlig upphandling”¹⁶.

Genom våra grundlagar är vi som medborgare vana vid att offentlig verksamhet också är möjlig att granska för oss som betalar verksamheten och som ytterst styr verksamheten. Men i enskild verksamhet kan dessa rättigheter inskränkas – om inte FUB och andra försöker påverka möjligheterna för medborgarnas insyn och kontroll. ”Offentlig upphandling” och dess beskrivning av EG-rättens betydelse är en kort och användbar introduktion till framför allt Lagen om offentlig upphandling, LOU.

5. Studiecirkel och nätverk – några former för samarbete

Många av FUB:s medlemmar är väl förtrogna med studiecirkeln som metod för att vinna kunskap och gemensam styrka.

Den lokala avdelningen av det studieförbund som FUB-föreningen brukar samarbeta med kan säkert medverka till att ta fram ett lämpligt studiematerial eller på annat sätt vara behjälplig i organiseringen av en studiecirkel.

Nätverk eller kanske mer tillfälliga arbetsgrupper i särskilda frågor är andra former för till exempel en grupp föräldrar som har en gemensam fråga och kanske t o m ett akut behov av att i samarbete med andra vilja påverka kommunen och dess planering, till exempel i samband med en konkurrensutsättning när deras barn ska flytta hemifrån.

¹⁶ En uppdaterad version av denna skrift kan laddas ner från www.kurt.nu (pdf-fil, se under rubriken ”Mina böcker/Offentlig upphandling”).

Efterord till Konkurrensutsättning av verksamhet enligt LSS, upplaga 1, augusti 2008

Förändringarna i samhället, och därmed i lagstiftningen, genomförs nu med hög hastighet. Detta gäller kanske särskilt inom områdena näringspolitik och socialpolitik, som ämnet för denna skrift ryms inom.

Denna skrift kommer därför inte att kunna ha någon längre hållbarhet, inte i denna lydelse.

Inledningsvis nämns bl a förslaget till en kompletterande lagstiftning, LOV. En vet vi inte vilka konsekvenser denna ännu inte antagna lag kommer att få i praktiken. Vi förstår dock att både denna lag och andra förändringar i ”valfrihetens” tecken kommer att kräva stora insatser från både FUB:s och enskilda medlemmars sida för att denna nya ”valfrihet” skall bli något mer än endast en chimär.